

www.coe.int/children

Building a Europe
for and with children

Gradimo Europu za djecu i s djecom

Strategija Vijeća Europe za prava djeteta (2016. – 2021.)

Ljudska prava djece

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Strategija Vijeća Europe za prava djeteta (2016.-2021.)

Ljudska prava djece

Francusko izdanje:
*Stratégie du Conseil de l'Europe
pour les droits de l'enfant (2016-2021)*

Englesko izdanje:
*Council of Europe Strategy
for the Rights of the Child (2016.2021)*

Svi zahtjevi u vezi s reprodukcijom ili prijevodom cijelog ovog dokumenta ili njegovog dijela upućuju se Upravi za komunikaciju (F-67075 Strasbourg Cedex ili publishing@coe.int). Sva ostala korespondencija u vezi s ovim dokumentom upućuje se Općoj upravi za demokraciju.

Fotografija na naslovnoj stranici: ©Zev Hoover

Dizajn naslovne stranice i prijelom: Odjel za dokumentaciju i publikacije Vijeća Europe (SPDP),
Vijeće Europe
Prijevod s engleskog: Ured pravobraniteljice za djecu Republike Hrvatske

© Vijeće Europe, ožujak 2016.

SADRŽAJ

UVOD	6
I. VIJEĆE EUROPE I PRAVA DJETETA: POSTIGNUĆA KAO TEMELJ ZA NADOGRADNJU	8
II. JESMO LI USPJELI? SADAŠNJI I BUDUĆI IZAZOVI ZA OSTVARENJE DJEČJIH PRAVA	9
1. Siromaštvo, nejednakost i isključenost.....	9
2. Nasilje	10
3. Pravosudni sustav po mjeri odraslih	10
4. Izazovi za obitelji i roditelje	11
5. Rasizam, govor mržnje i radikalizacija.....	11
6. Odrastanje u digitalnom svijetu.....	11
7. Migracija.....	12
III. PRIORITETNA PODRUČJA	13
1. Jednake mogućnosti za svu djecu.....	13
2. Sudjelovanje sve djece	17
3. Život bez nasilja za svu djecu.....	19
4. Pravosuđe prilagođeno djetetu - za svu djecu.....	22
5. Prava djece u digitalnom okružju	25
IV. OSTVARENJE STRATEGIJE	28
1. Prilagodba standarda djeci	28
2. Uključivanje svih relevantnih dionika.....	28
3. Informiranje o dječjim pravima	29
4. Evaluacija rezultata.....	29

UVOD

1. Vijeće Europe štiti i promiče ljudska prava, uključujući prava djeteta. Ovim se dokumentom određuju prioritete Vijeća Europe u ovom području za razdoblje od 2016. do 2021.

2. Ovom se Strategijom određuje sljedeće:

- nadogradnja dosadašnjih postignuća Vijeća Europe (Poglavlje I.);
- glavni izazovi za ostvarenje prava djeteta (Poglavlje II.);
- pet prioriteta područja i mjere za svladavanje tih izazova (Poglavlje III.);
- metode rada za ostvarenje Strategije (Poglavlje IV.).

3. Pet je prioriteta područja u kojima treba zajamčiti prava djeteta:

1. **Jednake mogućnosti za svu djecu**
2. **Sudjelovanje sve djece**
3. **Život bez nasilja za svu djecu**
4. **Pravosuđe prilagođeno djetetu - za svu djecu**
5. **Prava djece u digitalnom okružju**

4. Djeca u državama članicama Vijeća Europe imaju pravo uživati cijeli niz ljudskih prava zaštićenih Europskom konvencijom o ljudskim pravima, Konvencijom o pravima djeteta Ujedinjenih naroda i drugim međunarodnim instrumentima za zaštitu ljudskih prava. U ta prava spadaju građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava. Ovom se Strategijom nastoje obuhvatiti sve te kategorije ljudskih prava i utvrđuje se obveza Vijeća Europe i njegovih država članica da realiziraju ta prava za *svu* djecu.

5. Rad Vijeća Europe na pravima djeteta zasniva se na Konvenciji o pravima djeteta UN-a, a osobito na njezinim četirima općim načelima:¹

1. Nediskriminacija (članak 2.). Prava djeteta odnose se na svu djecu bez ikakve diskriminacije. Sva se prava jamče bez ikakve diskriminacije prema djetetu, njegovim roditeljima ili zakonskim skrbnicima glede njihove rase, boje kože, spola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog podrijetla, imovine, teškoća u razvoju, obiteljskog porijekla², seksualne orijentacije, rodnog identiteta³ ili nekog drugog statusa. U ovoj se Strategiji posvećuje pozornost primjeni načela nediskriminacije u svih pet prioriteta područja.

2. Najbolji interesi djeteta (članak 3.). U svim akcijama koje se odnose na djecu najbolji interes djeteta mora imati prednost. Vijeće Europe radit će na ostvarenju tog načela kroz sve ciljeve ove Strategije.⁴

¹ Opći komentar br. 5 (2003.) Odbora za prava djeteta UN-a o općim mjerama za provedbu Konvencije o pravima djeteta.

² Konvencija o pravima djeteta, članak 2., stavak 1.

³ Preporuka CM/Rec(2010.)5 o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovi seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

⁴ Odluka Odbora ministara Vijeća Europe u vezi sa zaključcima konferencije „Najbolji interesi djeteta“, Bruxelles, 9.-10. prosinca 2014., donesena na sastanku 15. travnja 2015. (DD(2015)266).

3. Pravo na život, opstanak i razvoj (članak 6.). Djeca imaju prirodno pravo na život i zaštitu od nasilja i samoubojstva. Pojam razvoja treba tumačiti u najširem smislu, tako da obuhvaća djetetov fizički, mentalni, duhovni, moralni, psihološki i socijalni razvoj.

4. Pravo djeteta da izrazi svoje mišljenje (članak 12.). Sudjelovanje djece jedno je od pet prioriteta područja Strategije, ali je također i međusektorski cilj. Uključivanje djece u donošenje odluka na individualnoj, obiteljskoj, organizacijskoj i političkoj razini u društvu ključno je za ostvarenje njihovih prava. Vijeće Europe obvezuje se primjenjivati participativni pristup pravima djeteta u svim dimenzijama ove Strategije i pružati u tome potporu svojim državama članicama.

6. Strategija je rezultat opsežnih konzultacija s državama članicama, civilnim društvom, pravobraniteljima za djecu, drugim međunarodnim organizacijama i djecom.⁵ Postupak je vodio Odbor stručnjaka za Strategiju Vijeća Europe za prava djeteta (DECS-ENF), koji se sastao tri puta u razdoblju od 2014. do 2015. Strategiju je donio Odbor ministara Vijeća Europe 2. ožujka 2016., a pokrenuta je na konferenciji na visokoj razini u Sofiji u Bugarskoj, održanoj 5. i 6. travnja 2016.

7. Dionici koji su pridonijeli izradi Strategije uzeli su u obzir i stajališta djece. Načinjena je sekundarna analiza više od 130 konzultacija s djecom u državama članicama Vijeća Europe s posebnom namjenom da se dobiju informacije za izradu Strategije.⁶ Rezultati te analize bit će referentni dokument tijekom provedbe Strategije. Neke su se države članice i izravno konzultirale s djecom na nacionalnoj razini o njihovom doprinosu Strategiji.

8. Korisnici su prioriteta područja i mjera navedenih u ovoj Strategiji i njezinom Prilogu djeca, odnosno osobe mlađe od 18 godina koje žive u 47 država članica Vijeća Europe. Međutim, djelovanje Vijeća Europe kao međuvladine organizacije posreduje se preko vlada njegovih država članica, koje rade na njezinoj provedbi zajedno s drugim dionicima, poput civilnog društva i pravobranitelja za djecu.

9. Ova Strategija traje šest godina. Evaluacija na sredini razdoblja s mogućnošću za prilagodbe provest će se nakon tri godine prema uputama država članica i ostalih relevantnih dionika.

⁵ Upitnike je ispunilo 39 država članica, 34 nevladine organizacije i 13 pravobranitelja za djecu. Šest međunarodnih organizacija poslalo je povratne informacije u pisanom obliku.

⁶ Vijeće Europe (2015.), Današnji izazovi za dječja prava: Što djeca misle? Dokumentarna studija o stajalištima i prioritetima djece za potrebe Strategije Vijeća Europe za prava djeteta.

I. VIJEĆE EUROPE I PRAVA DJETETA: POSTIGNUĆA KAO TEMELJ ZA NADOGRADNJU

10. Programom „Gradimo Europu za djecu i s djecom“, koji postoji već 10 godina, od 2006., nastoji se štititi i promicati prava djeteta u državama članicama Vijeća Europe. Postignuti su brojni rezultati, uključujući sljedeće:⁷

- Ostvarena je promjena zakona i politike radi poboljšanja zaštite dječjih prava pomoću sveobuhvatne skupine od dva obvezujuća i 18 neobvezujućih standarda o dječjim pravima koje su razradile države članice, a donio ih je Odbor ministara.⁸ Tim se konvencijama, preporukama i smjernicama unapređuje provedba Konvencije o pravima djeteta UN-a na europskoj razini.
- Baza znanja o napretku i izazovima u ostvarivanju prava djeteta zasnovana na relevantnim konvencijama Vijeća Europe proširena je pouzdanim podacima prikupljenim pomoću najmanje osam postupaka praćenja i drugim mehanizmima Vijeća Europe.⁹
- Države članice primile su potporu, na zahtjev, za ostvarivanje dječjih prava kroz više od 160 aktivnosti u 28 projekata suradnje¹⁰ koje je provelo Vijeće Europe te kroz brojne bilateralne aktivnosti u okviru programa rada i proračuna Vijeća Europe. U sklopu prethodne Strategije, od 2012. do 2015. organizirano je više od 200 aktivnosti u vezi s dječjim pravima u koje je bilo uključeno svih 47 zemalja.
- Uspostavljene su transverzalne i fleksibilne radne metode s državama članicama putem Mreže nacionalnih koordinatora za dječja prava te Odbora stručnjaka za Strategiju Vijeća Europe za prava djeteta koji je djelovao u 2014. i 2015.
- Tijekom razrade preporuka Odbora ministara o dječjim pravima¹¹ i komunikacijskih alata zatražena su i uzeta u obzir stajališta djece.
- Uspostavljena su čvrsta partnerstva s drugim međunarodnim i nevladinim organizacijama, čime je Vijeće Europe postalo glavni pokretač ostvarivanja dječjih prava na europskoj i međunarodnoj razini.
- Djeca, roditelji, profesionalci i kreatori politika dobili su potpunije informacije o pravima djeteta pomoću pristupačnih instrumenata, atraktivnih audiovizualnih materijala i inovativnih kampanja koje je osmislilo Vijeće Europe, poput kampanje „JEDNO od PETERO“ za zaustavljanje seksualnog nasilja nad djecom.¹²
- Dječja prava uključena su u cijelu organizaciju tako da je provedbi Strategije za prava djeteta 2012. – 2015 pridonijelo 35 sektora i područja politike Vijeća Europe.

⁷ Vidi: Izvješće o provedbi Strategije 2012. – 2015. (CM(2015)174).

⁸ Europska konvencija o usvajanju djece (revidirana) (CETS No. 202; 2008/2011); Konvencija Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarotska konvencija) (CETS No. 201: 2007/2010). Za popis svih obvezujućih i neobvezujućih standarda Vijeća Europe za zaštitu dječjih prava, vidi www.coe.int/children.

⁹ Europski odbor za socijalna prava (ECSR); Odbor stranaka Konvencije o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarotski odbor); Odbor za sprečavanje mučenja (CPT); Europska komisija protiv rasizma i netolerancije (ECRI); Savjetodavni odbor za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (ACFC); Skupina stručnjaka za mjere protiv trgovine ljudima (GRETA); Europska komisija za demokraciju kroz pravo (Venecijanska komisija); Odbor stručnjaka Europske povelje o regionalnim i manjinskim jezicima (ECRML).

¹⁰ Od 2006. do sredine 2015. dječjim se pravima bavilo 11 zajedničkih programa provedenih s Europskom unijom i 17 projekata suradnje financiranih donacijama.

¹¹ Na primjer, u Smjernicama o pravosuđu prilagođenom djeci koje je 2010. donio Odbor ministara uzimaju se u obzir zaključci približno 3800 djece iz 25 država članica. Stajališta djece uzeta su u obzir i pri izradi nacрта Smjernica o zdravstvenom sustavu prilagođenom djeci, Preporuke o socijalnim uslugama prilagođenim djeci i Preporuke o sudjelovanju djece i mladeži ispod 18 godina starosti.

¹² Na primjer, TV spot i dječja knjiga „Kiko i ruka“ napravljeni su u sklopu kampanje „JEDNO od PETERO“ koja je usmjerena prema maloj djeci i njihovim roditeljima (www.underwearrule.org).

II. JESMO LI USPJELI? SADAŠNJI I BUDUĆI IZAZOVI ZA OSTVARENJE DJEČJIH PRAVA

11. Konvencija o pravima djeteta UN-a dovela je do promjene paradigme u načinu na koji bi društvo trebalo gledati na djecu: kao na stvarne subjekte prava i nositelje promjene. Međutim, 25 godina nakon stupanja na snagu Konvencije o pravima djeteta UN-a (1990.) ta se ideja i dalje dovodi u pitanje. Unatoč postignutom napretku dječja se prava svakodnevno krše. Pravna zaštita djece i nadalje je nepotpuna, a još je veći nesklad između zakona i prakse. Potrebno je čvrsto političko opredjeljenje, uz dovoljno dodijeljenih resursa i široku društvenu osviještenost kako bi se omogućilo da se djeca smatraju punopravnim nositeljima prava i da se prema njima tako postupa. Na osnovi stajališta djece i informacija dobivenih od država članica, civilnog društva i pravobranitelja za djecu, u ovom se Poglavlju daje pregled najvećih izazova za ostvarenje dječjih prava u godinama koje dolaze.

1. SIROMAŠTVO, NEJEDNAKOST I ISKLJUČENOST

12. Gospodarska kriza duboko je pogodila djecu. Od 32 države članice Vijeća Europe praćene u jednom izvješću UNICEF-a, dječje siromaštvo povećalo se u njih 20, a smanjilo samo u njih 12.¹³ Prema Eurostatu, djeca spadaju u dobnu skupinu koja je izložena najvećem riziku od siromaštva i socijalne isključenosti. Navodi se da se djeca koja žive u siromaštvu osjećaju isključeno i stigmatizirano.¹⁴ Manje je vjerojatno za njih nego za njihove bolje stojeće vršnjake da će biti uspješna u školi, da će biti zdrava i da će kasnije u životu ostvariti svoj puni potencijal.¹⁵ Budući da ciklusi siromaštva traju kroz nekoliko generacija, Europa je izložena riziku da stvori „izgubljenu generaciju“ razočaranih mladih ljudi, što bi moglo imati ozbiljne posljedice za društvenu koheziju i političku stabilnost.¹⁶ Visoke razine nezaposlenosti i smanjenje socijalnih davanja mogu povećati razinu stresa u pogođenim obiteljima, čime se stvaraju novi rizični čimbenici vezani uz nasilje i zanemarivanje.¹⁷

13. Veliki broj djece u cijeloj Europi osjeća se isključeno i ističe diskriminaciju kao ključno pitanje prava na koje treba obratiti pozornost.¹⁸ Djeca snažno doživljavaju nemogućnost obrazovanja, igranja, provođenja slobodnog vremena s drugima ili zlostavljanje zbog etničkog porijekla, seksualne orijentacije ili nekog drugog statusa, i to na njima ostavlja tragove za cijeli život. Sa stajališta ljudskih prava, kvaliteta nekog društva mjeri se prema tome kako se ono odnosi prema svojim najranjivijim i najmarginaliziranijim grupama. Takvih grupa djece ima nekoliko, poput djece s teškoćama u razvoju, djece bez roditeljske skrbi, djece pripadnika manjina, uključujući

¹³ Ured za istraživanja UNICEF-a (2014.), Djeca recesije: utjecaj gospodarske krize na dobrobit djece u bogatim zemljama, Izvješće Innocenti br.12.

¹⁴ Vijeće Europe (2015.), Današnji izazovi za dječja prava: Što djeca misle?, Poglavlje 10.

¹⁵ Preporuka Europske komisije „Ulaganje u djecu: prekidanje ciklusa prikraćenosti“, 2013.

¹⁶ Vidi: Rezolucija Parlamentarne skupštine 1885(2012) „Žrtvovana mlada generacija: društvene, gospodarske i političke posljedice financijske krize“.

¹⁷ Mreža *Child Helpline International* (2013.), Glasovi mlade Europe RWD.

¹⁸ Vijeće Europe (2015.), Današnji izazovi za dječja prava: Što djeca misle?, Poglavlje 8.

romsku djecu¹⁹, djece u pokretu ili djece koja su na neki drugi način pogođena migracijom, djece lišene slobode, djece koja žive i/ili rade na ulici i djece čiji su roditelji u zatvoru.

2. NASILJE

14. Djeca najveću zabrinutost izražavaju u vezi s nasiljem.²⁰ Nasilje nad djecom kršenje je prava djeteta, ugrožava socijalni razvoj djece i utječe na njihovo uživanje drugih prava.²¹ Nasilje često ima pogubne kratkoročne i dugoročne posljedice po mentalno i psihičko zdravlje, koje ponekad traju kroz nekoliko generacija. Osim što djeluje na pojedinačne žrtve, istraživanja nevladinih organizacija pokazuju da je nasilje povezano s dalekosežnim troškovima za društvo.²² Stoga je ukidanje svih oblika nasilja zakonski, etički i ekonomski imperativ.

15. Unatoč znatnim uspjesima postignutim u rješavanju nasilja nad djecom, napredak je i nadalje odviše spor i neujednačen. Rizik za nasilje nad djecom, osobito djevojčicama, i nadalje je prisutan u svim sredinama, uključujući digitalno okruženje i mjesta gdje bi djeca trebala biti najsigurnija – u školama, u svim vrstama domova, u pravosudnim ustanovama, dok se bave aktivnostima u slobodno vrijeme, dok se bave sportom i kad su kod kuće. Napredak usporava nedovoljno ulaganje u prevenciju nasilja, neujednačene i loše provedene nacionalne politike, nedostatni podaci i istraživanja te nedovoljna pozornost koja se poklanja mehanizmima za savjetovanje, izvješćivanje, oporavak i reintegraciju usmjerenim na djecu.

16. Nasilje nad djecom u sukobima neprihvatljiva je realnost u Europi. Čak i kad sukob prestane, djeca će i dalje biti traumatizirana zbog onoga što su doživjela i čemu su svjedočila. Izgradnja i obnavljanje povjerenja mlade generacije važna je zadaća koju treba ispuniti.

3. PRAVOSUDNI SUSTAV PO MJERI ODRASLIH

17. Europski pravosudni sustavi još su nedovoljno prilagođeni potrebama djece. Istraživanja pokazuju da se u praksi ne udovoljava uvijek pravima djece da izraze svoje mišljenje, da budu informirana, da budu zaštićena i da ne budu diskriminirana.²³ Djeca u sukobu sa zakonom i djeca u dodiru s pravosuđem imaju posebna prava na koja se u pravosudnom sustavu uvijek ne reagira na odgovarajući način. Protivno zahtjevima Konvencije o pravima djeteta UN-a, ograničavanje slobode djece ne smatra se krajnjom mjerom koja se poduzima na najkraće moguće vrijeme. Administrativni pritvor djece migranata i druge djece te uvjeti lišavanja slobode ozbiljni su izazovi za ostvarivanje njihovih prava.

¹⁹ U Vijeću Europe rabe se izrazi „Romi i putnici“ kako bi se obuhvatila velika raznolikost grupa kojima se Vijeće na ovom području bavi: s jedne strane: a) Romi, Sinti/Manuši, Kale, Romaničeli, Bajaši/Rudari; b) Balkanski Egipćani (Egipćani i Aškali); c) Istočne skupine (Domi, Lomi i Abdali); te, s druge strane, skupine kao što su Putnici, Jeniši, populacije pod administrativnim nazivom „*gens du voyage*“ i osobe koje se identificiraju kao Cigani.

²⁰ Ibid. Poglavlje 4.

²¹ Vidi: Opći komentar br. 13 (2011.) Odbora za prava djeteta UN-a o pravu djeteta na slobodu od svih oblika nasilja, prema kojemu pojam „nasilje“ uključuje svaki oblik tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda ili zloporaba, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući spolno zlostavljanje.

²² *Overseas Development Institute i Child Focus Alliance* (2014.), Troškovi i ekonomski učinak nasilja nad djecom.

²³ Agencija EU-a za temeljna prava (FRA) (2015.) Pravosuđe prilagođeno djeci – stajališta i iskustva profesionalaca o sudjelovanju djece u građanskim i kaznenim sudskim postupcima u 10 država članica EU-a.

18. U sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava i Europskog odbora za socijalna prava često nailazimo na situacije u kojima se dječja prava dovode u pitanje. U najnovije je vrijeme Sud utvrdio niz slučajeva kršenja Europske konvencije o ljudskim pravima, primjerice članka 8. (Pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života), članka 9. (Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi) i članka 14. (Zabrana diskriminacije).²⁴ Europski odbor za socijalna prava također je utvrdio da nekoliko država krši Europsku socijalnu povelju, između ostaloga i time što nisu zabranile tjelesno kažnjavanje na dovoljno precizan i obvezujući način.

4. IZAZOVI ZA OBITELJI I RODITELJE

19. Obitelj je, ma kakvog oblika bila, osnovna jedinica društva i prirodna okolina za rast i dobrobit djece. Djeca iznimno cijene odnose sa svojim roditeljima, braćom i sestrama.²⁵ Međutim, obitelji se ponekad suočavaju s brojnim izazovima: gospodarska kriza izložila je mnoge obitelji nezaposlenosti i nesigurnosti u vezi s budućnošću. Mnogim je roditeljima i dalje teško uskladiti poslovni i obiteljski život, a osobito roditeljima koji žive sami s djecom, što su većinom žene. Nasilje koje djeca doživljavaju i kojemu svjedoče može se dogoditi u obiteljskom kontekstu. Na sve veći broj obitelji utječe migracija. Nove informacijske i komunikacijske tehnologije daju roditeljstvu sasvim novu dimenziju. Mnogim roditeljima nedostaje potpora da ispune svoju ulogu u odgoju svoje djece i jamčenju njihovih prava.

5. RASIZAM, GOVOR MRŽNJE I RADIKALIZACIJA

20. Nedavna gospodarska kriza snažno je utjecala na socijalnu koheziju u mnogim državama članicama, što bi na kraju moglo ugroziti i vladavinu prava i demokraciju.²⁶ Europska komisija protiv rasizma i nesnošljivosti (ECRI) navodi „pronalaženje dežurnog krivca“ te primjećuje porast govora mržnje protiv ranjivih skupina i porast rasističkog nasilja. Radikalizacija djece i mladih još je jedno problematično pitanje koje zahtijeva više ulaganja u obrazovanje za toleranciju i međukulturni dijalog.²⁷ Ima slučajeva da djecu iz europskih zemalja regrutiraju ekstremističke grupe. Trebat će reagirati kako bi se to spriječilo i kako bi se reintegrirali maloljetnici koji su boravili u inozemstvu da bi se priključili ekstremističkim grupama te se nakon toga vratili u zemlju.

6. ODRASTANJE U DIGITALNOM SVIJETU

21. Bilo preko računala, igračih konzola, tableta ili pametnih telefona, digitalni svijet pruža djeci cijelo bogatstvo mogućnosti. Pristup internetu i digitalnoj pismenosti sve se više smatra sastavnim dijelom prava djeteta na slobodu izražavanja, na sudjelovanje i na obrazovanje. No djeca su u digitalnom okruženju izložena i štetnom sadržaju i njegovim učincima, pitanjima zaštite privatnosti i zaštite podataka te drugim rizicima, uključujući seksualno zlostavljanje preko

²⁴ Europski sud za ljudska prava, Informativna brošura o dječjim pravima, ožujak 2015.

²⁵ Vijeće Europe (2015.), Današnji izazovi za dječja prava: Što djeca misle?, Poglavlje 11.

²⁶ Vijeće Europe (2015.), Stanje demokracije, ljudskih prava i vladavine prava u Europi. Izvješće glavnog tajnika Vijeća Europe.

²⁷ Deklaracija Odbora ministara Vijeća Europe: „Ujedinjeni oko naših načela protiv nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode ka terorizmu“, Bruxelles, 19. svibnja 2015.

interneta i pretjerano izlaganje seksualiziranim prizorima. U nekim slučajevima, poput nasilja preko interneta i slučajeva kad djeca objavljuju vlastite slike, ponašanje same djece može štetno djelovati i biti rizično za druge. Roditelji i nastavnici s naporom prate tehnološke trendove pa se generacijski jaz sve više primjećuje.²⁸

7. MIGRACIJA

22. Djeca koja su u pokretu ili ona na koju migracija utječe na neki drugi način danas su jedna od najranjivijih skupina u Europi.²⁹ U nekim zemljama ograničen im je pristup pravosuđu, obrazovanju te socijalnim i zdravstvenim uslugama. Djeca bez pratnje nalaze se u posebno opasnoj situaciji³⁰, a ljudska prava djece migranata općenito, čak i kad su u pratnji roditelja, često se ustrajno krše. U azilima i tijekom imigracijskih postupaka učestalo se zanemaruje načelo najboljeg interesa djeteta. Korištenje mjera pritvora, umjesto mjera socijalne skrbi, neimenovanje odgovarajućeg skrbnika, razdvajanje obitelji i ponižavajući postupci procjene dobi karakteristični su različiti načini kako djeca migranti „propadaju kroz rupe“ u sustavima za zaštitu djece. Također su izložena velikom riziku od trgovanja ljudima³¹ i iskorištavanja. Djeca koju roditelji ostave kad sami migriraju, kao i djeca bez državljanstva također su izložena povećanom riziku da će im prava biti prekršena.

²⁸ *EU Kids Online* (2014.), *EU Kids Online: rezultati, metode, preporuke*.

²⁹ Vidi: SG/Inf (2015)33, Migracijski izazovi pred Europom: potreba za zajedničkim djelovanjem.

³⁰ Vidi: Visoki povjerenik UN-a za izbjeglice (UNHCR), Sigurni i zdravi: kako države mogu osigurati da se poštuju najbolji interesi djece bez pratnje i djece odvojene od obitelji u Europi, 2014.

³¹ Vidi: Skupina stručnjaka Vijeća Europe za mjere protiv trgovanja ljudima (2015.), Četvrto opće izvješće.

III. PRIORITETNA PODRUČJA

23. Kako bi se riješila navedena pitanja utvrđeno je pet prioriteta područja. U ovom se Poglavlju opisuju ta područja, kojima je uporište u Konvenciji o pravima djeteta UN-a, Europskoj konvenciji o ljudskim pravima, Europskoj socijalnoj povelji i drugim standardima Vijeća Europe za zaštitu prava djeteta.

24. U slikama na kraju svakog poglavlja sažeto se prikazuje očekivani ishod na razini korisnika (djece), rezultat na razini država članica i drugih dionika te odabrana ostvarenja Vijeća Europe. S obzirom na normativni karakter mandata Vijeća Europe, rad Vijeća Europe uglavnom će se ocjenjivati na razini ostvarenja i rezultata, ali nastojat će se također pružiti dokazi o ishodu.³²

25. U okviru pilot-projekta o upravljanju rizikom u organizaciji,³³ utvrđen je izvjestan broj rizičnih čimbenika koji bi mogli negativno utjecati na ostvarenje rezultata i mjere ublažavanja tih rizika. Opisani rizični čimbenici nisu iscrpno navedeni i bit će detaljno opisani u početnoj fazi provedbe Strategije. Nedovoljni financijski i ljudski resursi te nedostatak političke opredijeljenosti opći su rizični čimbenici koji se odnose na prioriteta područja.

1. JEDNAKE MOGUĆNOSTI ZA SVU DJECU

26. Konvencija o pravima djeteta UN-a priznaje svakom djetetu pravo na životni standard koji odgovara njegovom tjelesnom, duševnom, duhovnom, moralnom i socijalnom razvoju. Europska socijalna povelja jamči dječja prava na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu. U skladu s Konvencijom o pravima djeteta UN-a i Europskom socijalnom poveljom, obitelji bi trebale dobiti svu potrebnu zaštitu i pomoć kako bi ispunile svoju presudno važnu ulogu.

1.1 JAMČENJE SOCIJALNIH PRAVA DJECE

27. Vijeće Europe promicat će Europsku socijalnu povelju kao najvažniju skupinu minimalnih standarda za zaštitu prava obitelji i djece, što je osobito važno u vrijeme gospodarske štednje.³⁴ Posebna će se pozornost posvetiti daljnjim postupcima nakon donošenja zaključaka i odluka Europskog odbora za socijalna prava o odredbama koje su relevantne za dječja prava.³⁵

28. Dječje siromaštvo i socijalna isključenost najdjelotvornije se može riješiti kroz sustave za zaštitu djece koji na promišljen način uključuju preventivne mjere, obiteljsku potporu, rani odgoj i obrazovanje³⁶, socijalne usluge te obrazovnu i stambenu politiku. Stoga će se državne članice poticati da slijede i primjenjuju Preporuke Odbora ministara o socijalnim uslugama prilagođenim djeci³⁷, o zdravstvenoj skrbi prilagođenoj djeci³⁸ i o pristupu djece iz nerazvijenih sredina

³² Vidi: Evaluacijska skupina Ujedinjenih naroda (2013.), Priručnik za evaluaciju normativnog rada u sustavu UN-a.

³³ Vidi: Financijski propisi i dodatne odredbe Vijeća Europe koje je Odbor ministara donio 29. lipnja 2011. i izmijenio 19. - 20. studenoga 2013.

³⁴ Rezolucija Parlamentarne skupštine 1995(2014) „Ukidanje dječjeg siromaštva u Europi“.

³⁵ Vidi osobito članak 7. (pravo djece i mladeži na zaštitu), članak 11. (pravo na zdravstvenu zaštitu), članak 16. (pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu), članak 17. (pravo djece i mladeži na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu), članak 30. (pravo na zaštitu od siromaštva i socijalne isključenosti) i članak 31. (pravo na stanovanje).

³⁶ Vidi: CM/Rec(2002)8 o ustanovama za dnevni boravak djece.

³⁷ CM/Rec(2011)12.

socijalnim pravima³⁹ te Preporuku Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti o socijalnoj reintegraciji djece koja žive i/ili rade na ulici.⁴⁰ Također mogu uzeti u obzir Preporuku Europske komisije „Ulaganje u djecu: prekidanje ciklusa prikraćenosti“⁴¹ i njezin rad na mehanizmima za integriranu zaštitu djece.⁴² Kako bi se zajamčili najbolji interesi djeteta u vezi sa svim mjerama koje se na njega odnose⁴³, države članice dobit će potporu za uvođenje i poboljšavanje sustava procjene učinka tih mjera na dijete.

1.2 SUZBIJANJE DISKRIMINACIJE

29. Pravo na nediskriminaciju (vidi Poglavlje I.) zajamčeno je Europskom konvencijom o ljudskim pravima i Konvencijom o pravima djeteta UN-a, čije je to i opće načelo.

30. Vijeće Europe nastavit će štiti prava **djece s teškoćama u razvoju** na osnovi Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD) i Preporuka Vijeća Europe o omogućavanju punog uključivanja u društvo djece i mladeži s teškoćama u razvoju⁴⁴ te o deinstitucionalizaciji i životu u zajednici djece s teškoćama u razvoju⁴⁵. Provest će se participativno istraživanje o posebnim mogućnostima i rizicima za djecu s teškoćama u razvoju u digitalnom okružju.

31. U skladu s Preporukom Odbora ministara o pravima djece koja žive u ustanovama⁴⁶ i Smjernicama UN-a o pravima djece u alternativnoj skrbi, Vijeće Europe posvećivat će posebnu pozornost položaju **djece u svim oblicima alternativne skrbi** i davati smjernice profesionalcima u ovom području o tome kako da u svome radu provode pristup koji je zasnovan na pravima djeteta i koji je participativan. Ondje gdje i dalje postoje veliki rezidencijalni domovi (institucije), Vijeće Europe poticat će deinstitucionalizaciju skrbi za djecu, osobito za onu mlađu od tri godine.

32. Razna tijela Vijeća Europe, uključujući Povjerenika za ljudska prava Vijeća Europe, štiti će i promicati prava **djece u pokretu i djece koja su na neki drugi način pogođena migracijom**. Države članice dobivat će potporu pri ispunjavanju svojih obveza u vezi s ljudskim pravima u skladu sa sudskom praksom Europskog suda za ljudska prava, zaključcima Europskog odbora za socijalna prava (ECSR), Odbora za sprečavanje mučenja (CPT), Skupine stručnjaka za mjere protiv trgovanja ljudima (GRETA) i Europske komisije protiv rasizma i nesnošljivosti (ECRI). Nadalje, Vijeće Europe davat će smjernice državama članicama pri primjeni koordiniranog pristupa zasnovanog na pravima djeteta, a pritom će se voditi računa i o Preporukama o životnim projektima za maloljetne migrante bez pratnje⁴⁷, o poboljšanju integracije djece migranata i djece imigrantskoga porijekla⁴⁸ te o nacionalnosti djece.⁴⁹ Posebna će se pozornost posvećivati položaju djece migranata bez pratnje te vezi između migracije i trgovanja djecom. Parlamentarna

³⁸ Smjernice o zdravstvenoj skrbi prilagođenoj djeci, koje je donio Odbor Ministara 21. rujna 2011.

³⁹ CM/Rec(2015)3.

⁴⁰ Preporuka 253 (2008) Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe.

⁴¹ Preporuka Europske komisije „Ulaganje u djecu: prekidanje ciklusa prikraćenosti“, 2013.

⁴² Vidi: Europska komisija (2015.), Deveti Europski forum o pravima djeteta, Pregled, Koordinacija i suradnja u sustavima integrirane zaštite djeteta.

⁴³ Opći komentar Odbora za prava djeteta UN-a br. 14 (2013.) o obveznom davanju prednosti najboljem interesu djeteta.

⁴⁴ CM/Rec(2013)2.

⁴⁵ CM/Rec(2010)2.

⁴⁶ CM/Rec(2005)5.

⁴⁷ CM/Rec(2007)9.

⁴⁸ CM/Rec(2008)4.

⁴⁹ CM/Rec(2009)13.

skupština Vijeća Europe nastaviti će podržavati Kampanju za ukidanje imigracijskog pritvora djece.⁵⁰

33. Vijeće Europe nastaviti će štiti i promicati prava **djece pripadnika manjina**, osobito radom Savjetodavnog odbora za Okvirnu konvenciju za zaštitu nacionalnih manjina (ACFC) i Odbora stručnjaka Europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima (ECRML). Kroz rad potonjeg tijela, Vijeće Europe posebno će štiti i promicati prava djece pripadnika tradicionalnih etničkih ili nacionalnih manjina u vezi s uporabom njihovog jezika u privatnom i javnom životu te u školi.

34. Posebno će se poduzeti mjere za evaluaciju djelotvorne provedbe prava **romske djece**, kako bi se riješilo pitanje ranog/dječjeg braka, poboljšao pristup romske djece, osobito djevojčica i djece s teškoćama u razvoju, inkluzivnom odgoju i obrazovanju, u potpunosti iskoristili obučeni romski posrednici i pomoćnici u okviru ROMED-a,⁵¹ te kako bi se borilo protiv negativnih stereotipa o romskoj djeci razvijanjem djeci prilagođene verzije kampanje „Dosta!“.⁵²

35. Radi borbe protiv **rodne** diskriminacije i radi promicanja jednakosti djevojčica i dječaka, Vijeće Europe nastaviti će rješavati pitanja stereotipa i seksizma, osobito u medijima⁵³ i u odgojno-obrazovnom sustavu⁵⁴, te pitanja hiperseksualizacije.

36. Na temelju preporuke CM/Rec(2010)5 o mjerama za suzbijanje diskriminacije na osnovi seksualne orijentacije ili rodnog identiteta, Vijeće Europe provest će istraživanje o položaju **LGBT i interseksualne djece** u vezi s ostvarivanjem njihovih prava.

⁵⁰ Vidi: <http://website-pace.net/web/apce/children-in-detention>.

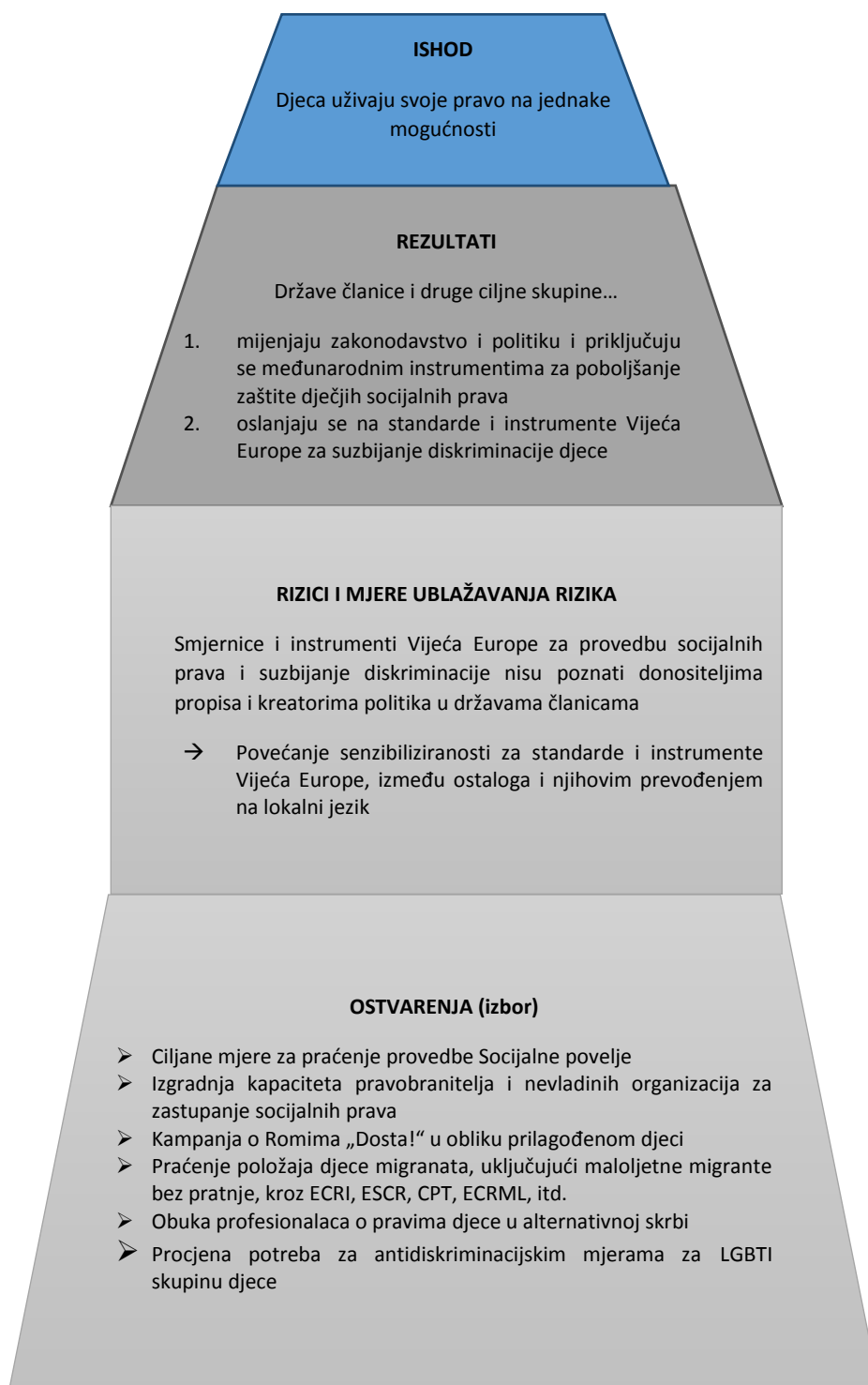
⁵¹ ROMED je Zajednički program Vijeća Europe i Europske unije namijenjen izobrazbi romskih posrednika u cijeloj Europi.
Vidi: www.coe-romed.org.

⁵² Vidi www.dosta.org.

⁵³ CM/Rec(2013)1 o ravnopravnosti spolova u medijima.

⁵⁴ CM/Rec(2007)13 o rodnoj osviještenosti u odgojno-obrazovnom sustavu.

PRIORITETNO PODRUČJE 1.: JEDNAKE MOGUĆNOSTI ZA SVU DJECU

2. SUDJELOVANJE SVE DJECE

37. Djeca imaju pravo izraziti svoje mišljenje i sudjelovati u odlukama koje se na njih odnose, kao pojedinci i kao grupa. Štoviše, svatko ima pravo na slobodu izražavanja, koja je zajamčena člankom 10. Europske konvencije o ljudskim pravima. Konvencija o pravima djeteta UN-a jamči djeci pravo da slobodno izražavaju svoje mišljenje o svim pitanjima koja se na njih odnose i da se njihova mišljenja uvažavaju u skladu s njihovom dobi i zrelošću.⁵⁵

2.1 PROMICANJE PRAVA DJECE NA SUDJELOVANJE

38. Vijeće Europe dat će smjernice o tome kako na sustavan način ugraditi sudjelovanje djece u praksu i u sve kontekste relevantne za djecu. Na temelju Preporuke o sudjelovanju djece i mladeži ispod 18 godina starosti⁵⁶, pružit će potporu državama članicama pri uporabi Instrumenta Vijeća Europe za procjenu sudjelovanja djece kao sredstva za mjerenje napretka prema ostvarivanju prava djece da sudjeluju u stvarima koje se na njih odnose. Poduzet će se mjere za olakšanje razmjene iskustava o sudjelovanju djece zasnovanom na pravima⁵⁷, u suradnji sa sektorom za mlade Vijeća Europe, dječjim organizacijama i organizacijama mladih, pravobraniteljima za djecu i dječjim savjetodavnim tijelima te na temelju načela neovisnosti, zastupanja, kompetencije, informiranosti i kontinuiteta.

2.2 DOPIRANJE DO DJECE

39. Vijeće Europe nastavit će uključivati djecu, uvažavajući njihova stajališta, u razvoj, provedbu i evaluaciju svojih standarda, politika i aktivnosti koje se odnose na djecu, poštujući prethodno navedena načela. Pritom će se posebno naglašavati sudjelovanje djece u ranjivim situacijama, poput djece s teškoćama u razvoju, djece koja žive u siromaštvu, djece u institucionalnoj skrbi, romske djeca, djece u pokretu i djece koja su na neki drugi način pogođena migracijom te djece pripadnika manjina. Pojačat će se nastojanja da se dopre do djece te do onih koji se o njima brinu i koji s njima rade preko internetskih stranica, aplikacija, društvenih medija, igara, publikacija i pomoću drugih instrumenata prilagođenih djeci.

2.3 JAČANJE PARTICIPACIJE U ŠKOLAMA I PUTEM ŠKOLA

40. Vijeće Europe povećat će mogućnosti za sudjelovanje djece u školskoj sredini i demokratsko upravljanje školama podupirući razvoj obrazovanja o demokratskom građanstvu i ljudskim pravima u svojim državama članicama, u sklopu provedbe Povelje o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava.⁵⁸ Omogućit će se da djeca sudjeluju u drugom preispitivanju provedbe Povelje. Pružit će se potpora uzajamnom učenju država članica pomoću programa pilot-projekata „Ljudska prava i demokracija u akciji“, koji zajednički financiraju Europska unija i Vijeće Europe.⁵⁹

⁵⁵ Vidi: Opći komentar br. 12 (2009) Odbora za prava djeteta UN-a o pravu djeteta da bude saslušano.

⁵⁶ CM/Rec(2012)2.

⁵⁷ Vidi Europska komisija (2015.), Evaluacija zakonodavstva, politike i prakse u vezi s dječjom participacijom u EU-u.

⁵⁸ CM/Rec(2010)7.

⁵⁹ Ovisno o financiranju od Europske komisije.

PRIORITETNO PODRUČJE 2.: SUDJELOVANJE SVE DJECE

3. ŽIVOT BEZ NASILJA ZA SVU DJECU

41. Konvencija o pravima djeteta UN-a zahtijeva od država da poduzmu sve odgovarajuće zakonodavne, upravne i obrazovne mjere za zaštitu djece od svakog oblika tjelesnog ili duševnog nasilja, povreda ili zlouporaba, zanemarivanja ili zapuštenosti, zlostavljanja ili iskorištavanja, uključujući seksualno zlostavljanje. Europska konvencija o ljudskim pravima, Europska socijalna povelja i drugi ugovori Vijeća Europe jamče pravo djece na zaštitu od ozljeđivanja i nasilja.

42. U nastojanju da riješi pitanje nasilja nad djecom, Vijeće Europe nastavit će djelovati kao regionalni pokretač inicijativa za promicanje provedbe preporuka Studije glavnog tajnika UN-a o nasilju nad djecom i podupirati mandat posebnog predstavnika glavnog tajnika UN-a za pitanja nasilja nad djecom.

3.1 PROMICANJE INTEGRIRANOG PRISTUPA ZAŠTITI OD NASILJA

43. Rješavanje pitanja nasilja nad djecom zahtijeva integrirani strateški pristup. Vijeće Europe pridonijet će ukidanju nasilja nad djecom u svim sredinama, a osobito na području obrazovanja, medija, pravosuđa, jednakosti, obitelji, migracije, alternativne skrbi i djece s teškoćama u razvoju. Vijeće Europe poduprijet će države članice u provedbi Preporuke Odbora ministara o integriranim nacionalnim strategijama za zaštitu djece od nasilja.⁶⁰ Preporuka sadrži smjernice za razvoj čvrstih pravnih, političkih i institucionalnih okvira, promicanje kulture poštovanja prava djeteta, uspostavljanje mehanizama i usluga prilagođenih djeci te donošenje nacionalnih planova istraživanja radi sprečavanja, rješavanja i reagiranja na sve oblike nasilja nad djecom. Vijeće Europe djelovat će kao centar za prikupljanje i razmjenu informacija, omogućujući pristup postojećim nacionalnim strategijama koje se odnose na ovo područje i pružajući platformu za uzajamnu potporu u njihovom razvoju, provedbi i preispitivanju, uključujući i prikupljanje podataka, na regionalnoj i lokalnoj razini.

3.2 SUZBIJANJE SEKSUALNOG ISKORIŠTAVANJA I SEKSUALNOG ZLOSTAVLJANJA

44. Vijeće Europe pomicat će, pratiti i podupirati provedbu ugovora Vijeća Europe namijenjenih sprečavanju i rješavanju pitanja različitih oblika seksualnog nasilja nad djecom. Posebno će se usredotočiti na to da sve države članice ratificiraju Konvenciju Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja (Lanzarotska konvencija), omogućujući njezinu djelotvornu provedbu pomoću aktivnosti praćenja Odbora stranaka Lanzarotske konvencije i njezinu ulogu platforme za izgradnju kapaciteta i prikupljanje primjera dobre prakse.

45. Europski dan zaštite djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja obilježavat će se 18. studenoga svake godine. Dan će biti posvećen povećanju osviještenosti o tome zlu, razmjeni dobre prakse i promoviranju ratifikacije i provedbe Lanzarotske konvencije. Vodeći računa o radu njezine Mreže za zaustavljanje seksualnog nasilja nad djecom u sklopu kampanje „JEDNO od PETERO“, Parlamentarna skupština nastavit će promicati ratifikaciju i provedbu Lanzarotske konvencije, surađujući kako bi obilježavanje Europskog dana bilo uspješno.

46. Vijeće Europe također će podupirati mandat posebnog izvjestitelja UN-a o prodaji djece, dječjoj prostituciji dječjoj pornografiji.

⁶⁰ CM/Rec(2009)10.

3.3 UKIDANJE TJELESNOG KAŽNJAVANJA

47. Vijeće Europe nastaviti će promicati djelotvorno ukidanje tjelesnog kažnjavanja i drugih okrutnih ili ponižavajućih oblika kažnjavanja djece u svim sredinama, pa tako i u obiteljskome domu. Utvrditi će posebne izazove na putu prema univerzalnoj zabrani i ukidanju tjelesnog kažnjavanja i načine na koje se mogu svladati. Državama članicama potpora će se pružiti u pravnoj reformi radi postizanja potpune zabrane, kao i povećanja kolektivne svijesti o dječjim pravima na jednaku zaštitu od napada, opasnosti od nasilnog kažnjavanja, kao i u promicanju nenasilnoga discipliniranja i pozitivnog odgajanja, u skladu s Preporukom o politici potpore pozitivnom roditeljstvu.⁶¹

3.4 ZAŠTITA DJECE OD NASILJA U RAZLIČITIM SREDINAMA I OBLICIMA

48. Vijeće Europe nastaviti će rješavati problem nasilja u školama, posebno na temelju Povelje Vijeća Europe o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava. Slijedeći transverzalni pristup, Vijeće Europe podupirat će jačanje uloge obrazovanja u sprečavanju specifičnih oblika nasilja, poput vršnjačkog nasilja u školama, homofobnog nasilja, nasilja preko interneta i nasilja povezanog s radikalizacijom. Vijeće Europe poduprijet će djelovanja i kampanje za osvješćivanje o obrazovanju za demokratsko građanstvo i ljudska prava na temelju didaktičkih materijala, poput video-spota „Pobijedi vršnjačko nasilje“ i publikacije „Ljudska prava i demokracija počinju s nama: Povelja za sve“.

49. Vijeće Europe poticati će sve svoje države članice da potpišu, ratificiraju i učinkovito provode Konvenciju Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija), posebno putem rada Skupine stručnjaka za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (GREVIO), u cilju zaštite djevojčica od rodno utemeljenog nasilja, te sprečavanjem, kažnjavanjem i ukidanjem takvog nasilja, kao i da konvenciju primijene na svu djecu žrtve obiteljskoga nasilja.

50. Vijeće Europe poduprijet će države članice u ispunjavanju njihovih obveza prema Konvenciji o mjerama protiv trgovine ljudima, posebno putem Skupine stručnjaka za mjere protiv trgovanja ljudima (GRETA).

51. Proširenim djelomičnim sporazumom o sportu Vijeća Europe (EPAS) nastaviti će se promicati zdravo i sigurno sportsko okruženje za djecu, između ostaloga i projektom za sigurnost u sportu (Pro Safe Sports (PSS)⁶²) i praktičnim preporukama sa smjernicama i osposobljavanjem sportskih službenika i trenera o fizičkoj, psihološkoj i socijalnoj dobrobiti u sportu. Pratiti će se i promicati provedba Preporuke o zaštiti djece i mladih sportaša od opasnosti povezanih s migracijom.⁶³

⁶¹ CM/Rec(2006)19.

⁶² Vidi: <http://pjp-eu.coe.int/en/web/pss>.

⁶³ CM/Rec(2012)10.

PRIORITETNO PODRUČJE 3.: ŽIVOT BEZ NASILJA ZA SVU DJECU

4. PRAVOSUĐE PRILAGOĐENO DJETETU - ZA SVU DJECU

52. Prema Konvenciji pravima djeteta UN-a, djeci se mora osigurati prilika da izraze svoje mišljenje u svakom sudskom i upravnom postupku koji se na njih odnosi, kao i pristup nadležnim, neovisnim i nepristranim mehanizmima za pritužbe kada su povrijeđena njihova prava. Nadalje, države članice Konvencije o pravima djeteta UN-a priznaju pravo svakog djeteta u sukobu sa zakonom da se s njim postupa poštujući djetetov osjećaj digniteta te uzimajući u obzir djetetovu dob i cilj njegove reintegracije u društvo. U svim akcijama koje se odnose na djecu, bilo da ih poduzimaju javne ili privatne ustanove socijalne skrbi, sudovi, državna uprava ili zakonodavna tijela, najbolji interesi djeteta moraju imati prednost.

4.1 PROMICANJE PRAVOSUĐA PRILAGOĐENOG DJECI

53. Vijeće Europe promicat će provedbu Smjernica Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci⁶⁴ pružanjem potpore državama članicama u jačanju pristupa djece, postupanju prema djeci i sudjelovanju djece u građanskim, upravnim i kaznenim pravosudnim postupcima. To će uključiti niz akcija koje provode Europski odbor za pravnu suradnju (CDCJ), Program za obrazovanje pravnika u području ljudskih prava (HELP) i druga relevantna tijela. Vijeće će pri tome nastaviti usko surađivati s Europskom komisijom, Agencijom EU-a za temeljna prava, kao i s Uredom UNICEF-a za regiju Srednje i Istočne Europe i Zajednice nezavisnih država (CEE/CIS) i Vijećem Baltičkih pomorskih zemalja (CBSS). Poduzet će se i mjere za potporu državama članicama radi ratifikacije i provedbe Trećeg fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o postupku povodom pritužbi.

4.2 ZAŠTITA DJECE U KONTEKSTU LIŠAVANJA SLOBODE

54. Prema Konvenciji o pravima djeteta UN-a, lišavanje slobode mora se primjenjivati kao krajnja mjera i na najkraće moguće vrijeme. Državama članicama Vijeća Europe pružit će se potpora u izbjegavanju i sprečavanju lišavanja slobode i kriminalizacije djece mjerama, poput produljenja postupka preusmjeravanja i pripreme za reintegraciju. Materijalni uvjeti i režimi pritvora trebali bi se poboljšati u skladu sa standardima Vijeća Europe. Državama članicama pružit će se potpora u provedbi Europskih pravila za maloljetne prijestupnike osuđene na sankcije ili mjere.⁶⁵ Vijeće Europe promicat će provedbu Standarda Europskog odbora za sprečavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)⁶⁶ u pogledu zaštite djece lišene slobode od zlostavljanja i nasilja, provedbu preporuka izvješća o nasilju u ustanovama za maloljetne prijestupnike⁶⁷ i izradu praktičnih smjernica za nadzor mjesta lišavanja slobode za djecu. Razmatrat će rješavanje problema djece čiji su roditelji pritvoreni. Vijeće Europe spremno je, prema potrebi i u okviru svog mandata, poduprijeti Globalnu studiju UN-a o djeci lišenoj slobode,⁶⁸ posebno kada je riječ o europskoj regiji.

⁶⁴ Smjernice o pravosuđu prilagođenom djeci Odbora ministara Vijeća Europe donesene 17. studenoga 2010. Vidi također Rezoluciju Parlamentarne skupštine 2010(2014) „Maloljetničko pravosuđe prilagođeno djeci: od retorike do stvarnosti“ i usmjerenja o promicanju i potpori provedbi Smjernica o pravosuđu prilagođenom djeci Europskog odbora za pravnu suradnju (CDCJ(2014)15).

⁶⁵ CM/Rec(2008)11.

⁶⁶ CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2015.

⁶⁷ Europski odbor za probleme kriminala, PCCP (2014), Izvješće o nasilju u ustanovama za maloljetne prijestupnike.

⁶⁸ Vidi Rezoluciju Glavne skupštine UN-a A/C.3/69/L.24/Rev.1, stavak 51.d.

4.3 DJEČJA PRAVA U OBITELJI

55. Vijeće Europe promicat će provedbu svojih standarda o obiteljskom pravu, uključujući Europsku konvenciju o posvojenju djece (revidiranu) i Preporuku Odbora ministara o obiteljskom posredovanju⁶⁹, o politici potpore pozitivnom roditeljstvu⁷⁰ i o sprečavanju i rješavanju sporova o preseljenju djeteta⁷¹. Vijeće Europe poduzet će mjere u najboljem interesu djeteta u kontekstu novih oblika obitelji i bioetike, posebno u vezi sa zamjenskim majčinstvom i reprodukcijom uz pomoć donora. Posebna pozornost posvetit će se procesu procjene najboljeg interesa djeteta u obiteljskim pitanjima. Istražit će se način na koji bi države članice mogle uvesti zakone, propise i postupke kojima se osigurava da se u odlukama o oduzimanju roditeljske skrbi, smještaju i ponovnom sjedinjenju⁷² prije svega vodi računa o najboljim interesima djeteta.

⁶⁹ Rec(98)1.

⁷⁰ CM/Rec(2006)19. Vidi također Preporuku Rec(98)8 o sudjelovanju djece u obiteljskom i društvenom životu.

⁷¹ CM/Rec(2015)4.

⁷² Vidi Rezoluciju Parlamentarne skupštine 2049 (2015) o „Socijalnim uslugama u Europi: zakonodavstvo i praksa izdvajanja djece iz njihovih obitelji u državama članicama Vijeća Europe“.

PRIORITETNO PODRUČJE 4.: PRAVOSUĐE PRILAGOĐENO DJETETU - ZA SVU DJECU

5. PRAVA DJETETA U DIGITALNOM OKRUŽJU

56. Nove informacijske i komunikacijske tehnologije (ICT) utječu na uživanje značajnog broja temeljnih dječjih prava zajamčenih Konvencijom o pravima djeteta UN-a, Europskom konvencijom o ljudskim pravima i Europskom socijalnom poveljom. Prema preporukama koje je izdao Odbor za prava djeteta UN-a sva bi djeca trebala bi imati siguran pristup ICT-u i digitalnim medijima te bi im trebalo omogućiti potpuno sudjelovanje, izražavanje, traženje informacija i uživanje svih prava sadržanih u Konvenciji o pravima djeteta UN-a i njezinim Fakultativnim protokolima, bez bilo kakve diskriminacije.⁷³

57. Digitalni svijet djeci nudi neograničene mogućnosti za učenje i povezivanje, kao i izazove koji uzrokuju realnu zabrinutost i koje države članice moraju rješavati zajednički i u skladu sa Strategijom Vijeća Europe o upravljanju internetom 2016. – 2021.⁷⁴ Vijeće Europe pružit će smjernice i potporu državama članicama u osiguranju sudjelovanja, zaštite i osiguranja prava djece u digitalnom okružju.

5.1 SUDJELOVANJE DJECE U DIGITALNOM OKRUŽJU

58. Vijeće Europe promicat će i štiti dječja prava na nediskriminaciju, pristup informacijama, slobodu izražavanja i sudjelovanje u digitalnom okružju u suradnji s drugim dionicima koji djeluju u ovom području.⁷⁵ Kreirat će se i proširiti aplikacije za pametne telefone i tablete te drugi komunikacijski alati kako bi se djeci, roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima omogućilo potpuno i sigurno korištenje potencijala ICT-a i digitalnih medija. Posebna pozornost posvetit će se osnaživanju djece u ranjivim situacijama, kao što su djeca s teškoćama u razvoju. Oslanjajući se na Preporuke o politici potpore pozitivnom roditeljstvu i ostale relevantne standarde, izradit će se smjernice o roditeljstvu utemeljenom na pravima u digitalnom dobu. Za države članice izradit će se smjernice o integriranom pristupu dječjim pravima u digitalnom okružju.

5.2 ZAŠTITA DJECE U DIGITALNOM OKRUŽJU

59. Konvencije Vijeća Europe pružaju čvrstu osnovu za zaštitu djece od potencijalnih rizika za njihovu sigurnost, zaštitu i privatnost u digitalnom okružju. Vijeće Europe promicat će, nadzirati i podupirati provedbu Konvencije Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja, Konvencije o kibernetičkom kriminalu i njezinih Dodatnih protokola te Konvencije za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka, Konvencije o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, Konvencije o suzbijanju trgovanja ljudima, kao i relevantnih Preporuka Odbora ministara.⁷⁶

⁷³ Odbor za prava djeteta UN-a, Izvješće za 2014. o Danu opće rasprave „Digitalni mediji i dječja prava“, svibanj 2015.

⁷⁴ Trenutačno predmet razmatranja Odbora ministara.

⁷⁵ Vidi CM/Rec(2014)6 o Vodiču o ljudskim pravima korisnika interneta.

⁷⁶ Vidi, na primjer, CM/Rec(2009)5 o mjerama zaštite djece od štetnih sadržaja i ponašanja te o promicanju njihovog aktivnog sudjelovanja u novom informacijskom i komunikacijskom okružju.

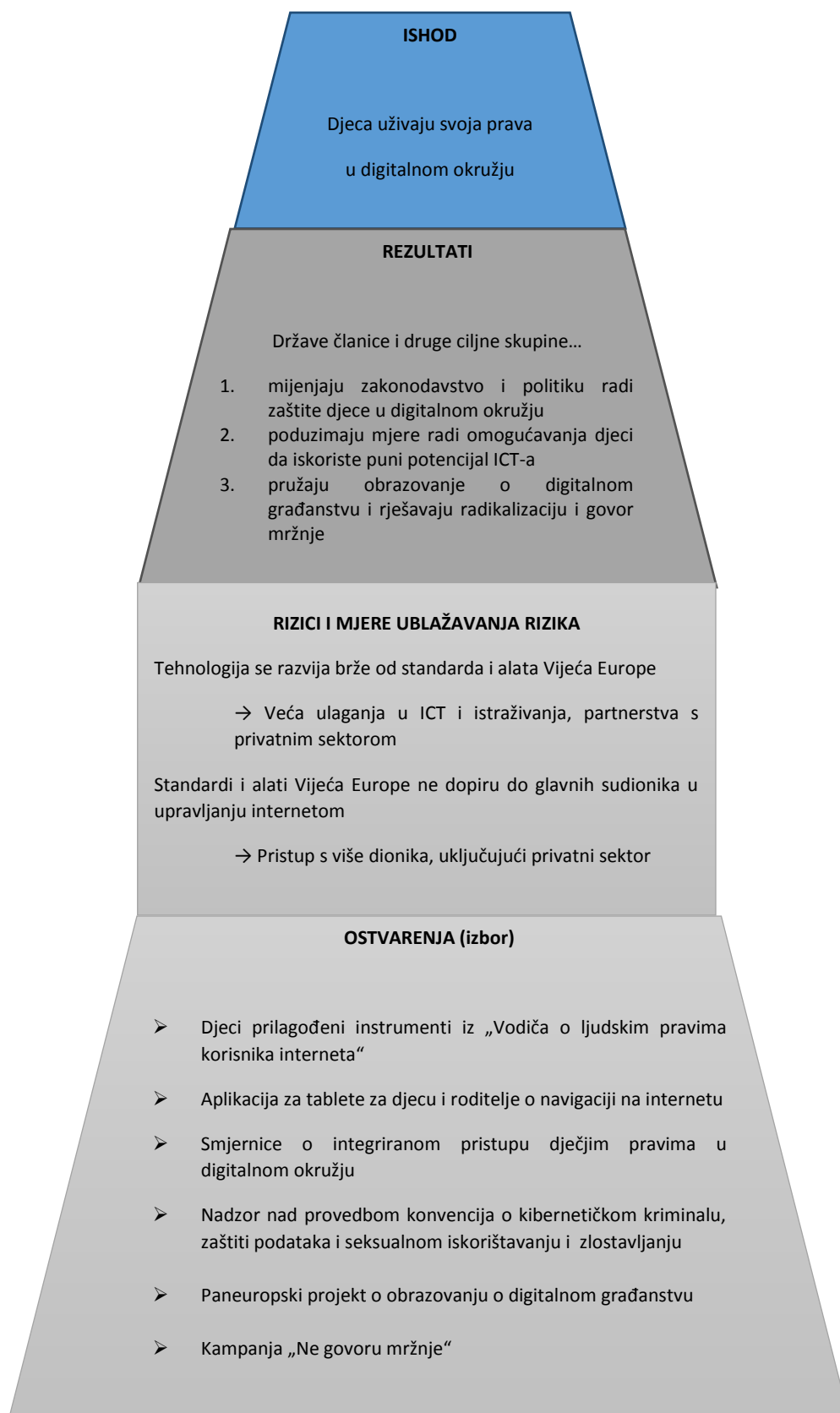
5.3 POTPORA ZA DJECU U DIGITALNOM OKRUŽJU

60. ICT i digitalni mediji dodali su novu dimenziju pravu djece na obrazovanje. U svrhu promicanja kreativnog, kritičkog i sigurnog korištenja interneta, Vijeće Europe pokrenut će paneuropski projekt o obrazovanju za digitalno građanstvo, nastavljajući se na postignuća programa Obrazovanja za demokratsko građanstvo i ljudska prava te na rezultate projekta o Kompetencijama za demokratsku kulturu. Na temelju savjetovanja s više dionika i razmjene dobre prakse, izradit će se smjernice politike i niz deskriptora za kompetencije digitalnog građanstva koji će biti dostupni državama članicama za uporabu u školama.

61. Internet i društveni mediji u širokoj su uporabi u širenju govora mržnje, radikalizacije i terorizma među mladima. Kao odgovor na to, Vijeće Europe nastavit će kampanju „Ne govoru mržnje na internetu“ i ulagati u niz mjera na području obrazovanja i na internetu, kako je utvrđeno u Akcijskom planu „Borba protiv nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode ka terorizmu“, koji je Vijeće Ministara donijelo 19. svibnja 2015.⁷⁷

⁷⁷ CM(2015)74 završna verzija.

PRIORITETNO PODRUČJE 5.: DJEČJA PRAVA U DIGITALNOM OKRUŽJU

IV. OSTVARENJE STRATEGIJE

62. Vijeće Europe namjerava ovu Strategiju ostvariti trajnim usmjerenjem na provedbu postojećih standarda, partnerstva, komunikacije i evaluacije.

1. PRILAGODBA STANDARDA DJECI

63. Kako bi ciljevi utvrđeni u ovoj Strategiji za djecu postali stvarnost, Vijeće Europe usredotočit će svoje resurse na provedbu postojećih standarda. Povećani napori usmjerit će se na aktivnosti suradnje kad god neka država članica iskaže potrebu i resursi budu stavljeni na raspolaganje, na primjer, putem dobrovoljnih doprinosa država članica ili zajedničkih programa. Pitanja dječjih prava bit će uključena u relevantne projekte suradnje i aktivnosti ostalih sektora Vijeća Europe.

64. Na temelju postignuća u okviru prethodne Strategije, Vijeće Europe nastavit će pratiti prava djeteta u konvencijama prema temama i za pojedinačne zemlje. Naglasak će biti na vidljivosti i davanju potpore državama članicama u popratnim aktivnostima nakon nalaza mehanizama nadzora u vezi s dječjim pravima. To će se postići između ostaloga i sustavnijom suradnjom s Odborom za prava djeteta UN-a.

65. S obzirom na postojanje širokog spektra ažuriranih pravnih standarda Vijeća Europe o pravima djeteta, izrada novih standarda bit će predmet detaljne procjene potreba i izvedivosti. Dječja prava i dalje će biti uključena u sve relevantne nove konvencije i Preporuke koje izrađuje Vijeće Europe.

2. UKLJUČIVANJE SVIH RELEVANTNIH DIONIKA

66. Provedba ove Strategije ovisi o mnogim sudionicima: državama članicama, međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, pravobraniteljima za djecu, akademskim mrežama, privatnom sektoru i samoj djeci.

67. Provedbu ove Strategije vodit će i ocjenjivati ad-hoc odbor za prava djeteta koji je odgovoran Odboru ministara Vijeća Europe. Odbor će činiti predstavnici 47 država članica Vijeća Europe i ostalih relevantnih dionika.⁷⁸

68. Na temelju Zajedničke izjave glavnog tajnika Vijeća Europe i izvršnog direktora UNICEF-a iz 2007., obje ove organizacije nastoje dodatno pojačati svoju suradnju kako bi povećale sinergije između svojih programa, što čine i boljom koordinacijom i istraživanjem mogućnosti regionalne suradnje u ključnim prioritetnim područjima i suradnje na razini država, prema potrebi. Ostali važni partneri su: posebni predstavnik glavnog tajnika UN-a za pitanja nasilja nad djecom, posebni izvjestitelj UN-a o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji, Ured visokog povjerenika UN-a za ljudska prava i Ured visokog povjerenika UN-a za izbjeglice (UNHCR).

⁷⁸ Nadležnosti ovog odbora bit će predstavljene, zajedno s ovom Strategijom, Odboru ministara i podliježu njegovom odobrenju.

69. Preko prioriteta utvrđenih u ovoj Strategiji Vijeće Europe ima za cilj svojim specifičnim iskustvima i kapacitetima pridonijeti potvrdi i provedbi Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima djeteta o prodaji djece, dječjoj prostituciji i dječjoj pornografiji i Fakultativnog protokola o postupku povodom pritužbi, kao i provedbi Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj 2030.⁷⁹

70. Nadalje, Vijeće Europe nastavit će usko surađivati s Europskom unijom, posebno s Europskom komisijom i Agencijom za temeljna prava, ključnim partnerima u promicanju provedbe standarda Vijeća Europe. Dodatno će se istraživati mogućnosti jačanja ove suradnje. Vijeće Europe također će nastaviti usko surađivati s Vijećem Baltičkih pomorskih zemalja (CBSS) i Međunarodnom organizacijom *La Francophonie* (OIF).

71. Pravobranitelji za djecu i Europska mreža pravobranitelja za djecu (ENOC), kao i međunarodne i domaće nevladine organizacije, važni su provedbeni partneri Vijeća Europe. Dodatno će se istražiti načini povećanja transparentnosti i djelotvornosti suradnje s civilnim društvom.

72. Parlamentarna skupština Vijeća Europe, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti, Konferencija međunarodnih organizacija civilnog društva Vijeća Europe i Povjerenik Vijeća Europe za ljudska prava bit će glavni partneri u ostvarivanju ciljeva Strategije preko svojih mandata i prioriteta. Nadalje, svi relevantni upravljački odbori, odbori stručnjaka i nadzorna tijela igrat će važnu ulogu u provedbi ove Strategije. Razvojna banka Vijeća Europe može kreditirati svoje države članice za sufinanciranje infrastrukturnih projekata u korist djece.

73. Rad Vijeća Europe o pravima djeteta koordinirat će Odjel za prava djeteta unutar Opće uprave za demokraciju. Međuresorna radna skupina za prava djeteta olakšat će ovaj zadatak.

3. INFORMIRANJE O DJEČJIM PRAVIMA

74. Povećanje osviještenosti o dječjim pravima među djecom, roditeljima, skrbnicima, stručnjacima i onima koji donose politike golem je zadatak, koji je Vijeće Europe odlučno ispuniti zajedno s državama članicama. Više napora uložiti će se u *online* i audiovizualne komunikacijske alate kao i u daljnji razvoj mrežne stranice www.coe.int/children u europsko čvorište sa sveobuhvatnim, pristupačnim i ažuriranim informacijama o dječjim pravima.

4. EVALUACIJA REZULTATA

75. Napredak ove šestogodišnje Strategije ocjenjivat će se prema ciljevima u odnosu na očekivani ishod, rezultat i ostvarenja utvrđena za svako prioritetno područje na temelju niza pokazatelja. Srednjoročna ocjena uz mogućnost za prilagodbe provest će se nakon tri godine prema smjernicama država članica i drugih relevantnih dionika. Nastojat će se valjano uključiti mišljenja same djece pri ocjenjivanju i prilagodbama Strategije. Osim toga, Tajništvo će svake dvije godine izvješćivati Odbor ministara o provedbi ove Strategije.

⁷⁹ UNGA A/Res/70/1 od 25. rujna 2015. Promijeniti svijet: Program za održivi razvoj 2030.

Od pokretanja Programa „Gradimo Europu za djecu i s djecom“ u Monaku 2006., Vijeće Europe provodi strategije u nizu ciklusa politika radi usmjeravanja svog rada na jačanje zaštite prava djeteta u Europi. Ovaj dokument – koji je donio Odbor ministara Vijeća Europe – sadržava tekst Strategije za prava djeteta, koja će se provoditi u razdoblju 2016. – 2021. Obuhvaća prioritetna područja kojima se svoj djeci jamče njihova prava, odnosno područja jednakih mogućnosti, sudjelovanja, života bez nasilja, pravosuđa prilagođenog djeci i njihovih prava u digitalnom okružju.

www.coe.int

Vijeće Europe vodeća je organizacija za zaštitu ljudskih prava na našem kontinentu. Uključuje 47 država članica od kojih su 28 članice Europske unije. Sve države članice Vijeća Europe potpisale su Europsku konvenciju o ljudskim pravima, međunarodni ugovor kojemu je cilj zaštita ljudskih prava, demokracije i vladavine prava. Europski sud za ljudska prava nadgleda provedbu Konvencije u državama članicama.